

Kosningabæklingar, kosningaáróður 1937 – 1942, fyrri hluti

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Kosningabæklingar – Kosningaáróður – Sjálfstæðisflokkurinn –
Alþingiskosningarnar 1937 – Ólafur Thors – Stefán Jóhann Stefánsson

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-41, Örk 1

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bestu jóla- og nýársóskir

*Landsmálafélagið Vörður óskar yður
gleðilegra jóla og gæfuríks komandi árs!*

*Við þökkum
einhug og samstarf félaganna á liðnu ári.*

*Megi samhugur Sjálfstæðismanna
efla Vörð í baráttunni fyrir
sjálfstæði og frelsi.*

STJÓRN VARÐAR.

GJÖR RÉTT - ÞOL EI ÓRÉTT

STEFNA
SJÁLFASTÆÐISFLOKKSINS
Í
DÝRTÍÐARMÁLUNUM

Sjálfstæðismenn!

SAMEINIST TIL BARÁTTU FYRIR EFNAHAGSLEGU ÖRYGGI OG SJÁLFSTÆÐI ÞJÓÐARINNAR.

Sjálfstæðismenn!

FYLKIÐ LIÐI GEGN ÁBYRGÐARLEYSI OG LÝÐSKRUMI ALPÝÐUFLOKKSFOKÓLF-ANNA OG KOMMÚNISTANNA, SEM STEFNIR FRAMTÍÐARÖRYGGI ÞJÓÐARINNAR Í VOÐA.

Sjálfstæðismenn!

SVARIÐ HINUM NASISTISKU OG KOMMÚNISTISKU OFBELDISAÐGERÐUM RAUÐLIÐA AÐ AFNEMA PRENTFRELSI Í LANDINU MEÐ FORDÆMINGU!

Sigur Sjálfstæðisflokksins er sigur lýðræðis og öryggis í landinu.

Á að stöðva dýrtíðarflóðið?

Útvarpsræða formanns Sjálfstæðisflokksins Ólafs Thors atvinnumálaráðherra 8. janúar 1942 í sambandi við bráðabirgðalög um gerðardóm í kaupgjalds- og verðlagsmálum.

Dýrtíðin þjóðarböl.

Um fátt hefir verið meira rætt og ritað hér á landi síðastliðin tvö ár, en það, hver höfuðnaðsyn það sé, að eigi sé látið skeika að sköpuðu um vaxandi dýrtíð í landinu, og um ekkert hafa menn verið jafn ásáttir sem það, að löggjafar og framkvæmdarvaldinu bæri rik skylda til þess að hefja öfluga baráttu í því skyni að freista þess að fá reista rönd við áframhaldandi aukningu dýrtíðarinnar.

Fyrir þessu hvorttveggja hafa verið færð mörg óyggjandi rök. Tel eg enga nauðsyn að endurtaka þau að þessu sinni. Eg læt nægja að byggja á þessu tvennu, sem alþjóð veit og jatar:

1. vaxandi dýrtíð er þjóðararböl.
2. ríkisvaldinu ber að skerst í leikinn, og freista þess að stemma stigu við vexti dýrtíðarinnar.

Þrátt fyrir þessar viðurkenndu staðreyndir verður að játa, að allt frá ófriðarbyrjun og fram á þennan dag, hefir dýrtíðin í landinu farið jafnt og þétt vaxandi, án þess að ríkisvaldið hafi enn þá skorist í leikinn. Að sönnu hafa tvö þing fjallað um málið. Hið fyrra setti dýrtíðarlög. Þau reyndust a. m. k. ónóg og voru aldrei framkvæmd. Hið síðara var kvatt saman beinlínis til að ráða fram úr málinu. Það tókst sem kunnugt er ekki, og hefir svo staðið til þessa dags.

Frelsi meðan unt er.

Ástæðan til þessa er, eins og fyrr, að sitt sýndist hverjum um það, hversu fljótt og í hve ríkuum mæli bæri að beita löggjafarvaldinu. Framsóknarflokkurinn vildi þá þegar lögfesta margt af því, sem nú hefir verið lögfest í lögum þeim, er lesin hafa verið upp hér í útvarpinu í kvöld og sumt annað, en þó með öðrum hætti. Sjálfstæðismenn töldu þá ekki nauðsynlegt að lögbinda kaupgjald og afurðaverð, og myndu heldur ekki, — enda þótt þeir hefðu aðhyllst að lögbinda þetta — hafa getað fallist á tillögur Framsóknarflokksins eins og þær lágu fyrir.

Sjálfstæðisflokkurinn taldi, að takast mætti á grundvelli gildandi laga að stöðva dýrtíðina, að því tilskyldu, að launþegar sýndu þann þegnskap að una óbreyttu grunnkaupi gegn því að fá dýrtíðina bættu að fullu eftir verðvísitölunni. — Tók flokkurinn að sér að rannsaka hvað tvö stærstu verklyðsfélög landsins, Dagsbrún í Reykjavík og Hlíf í Hafnarfirði, hygðust fyrir í þeim efnunum, en ráðherra Alþýðuflokksins skyldi afla upplýsinga varðandi þau félög, sem

eru í Alþýðusambandinu. Úr báðum áttum komu skilaboð um að engar kröfur væru væntanlegar um hækkað grunnkaup, eða a. m. k. ekki svo, að nein áhrif gæti haft til aukinnar dýrtíðar. Taldi Sjálfstæðisflokkurinn sig því mega treysta því, að óhætt myndi að láta fullt frelsi ríkja um kaupgjaldið, sem og því, að verðlagsnefndirnar hefðu hóf á innlendu afurðaverði, og gerði því engar tilraunir til að ná samkomulagi um frumvarp Framsóknarflokksins, heldur beitti flokkurinn sér gegn lögfestingu á því stigi málsins. Hins vegar tók flokkurinn alveg skýrt fram, að sú aðstaða byggist á fullu trausti á þegnskap launþega um að gera engar kröfur um hækkuun á grunnkaupi. Og í framsöguræðunni, sem flutt var af hálfu flokksins við 1. umræðu málsins í neðri deild Alþingis, þar sem gerður var samanburður á frjálsu leiðinni og lögfestingu, segir á þessa leið:

„Ef hægt er að tryggja að grunnkaup hækki ekki svo neinu nemi, sýnist mögulegt að ná öllu því sama, án nýrrar lagasetningar.“

Og ennfremur:

„Þótt Sjálfstæðisflokkurinn óski eftir að þetta mál verði leyst með frjálsum samtök-

um, þá liggur ekki í því nein synjun um að leggja inn á lögþvingunarleiðina, ef annað reynist árangurslaust.“

Hér eru tekin af öll tvímæli. Annarsvegjar: Full dýrtíðaruppbot. Engin löggjöf. En með því skilyrði, að grunnkaup sé óbreytt.

Hinsvegjar: Sé krafist hækkuunar á grunnkaupi, er flokkurinn reiðubúinn að taka til athugunar lögfestingu, í því skyni að stöðva dýrtíðina.

Þetta var aðstaða Sjálfstæðisflokksins til dýrtíðarmálanna á síðasta haustþingi. Úrslitin urðu þau, sem kunnugt er, að engin löggjöf var sett.

Þegnskapurinn brást.

Það kom nú brátt í ljós, að lægst launuðu verkamennirnir, félagar í Dagsbrún og Hlíf, sýndu þann þegnskap gegn þjóðfélaginu, að gera engar kröfur um hækkað grunnkaup, og var því að sjálfsögðu þess vænst, að þeir, er við betri kjör áttu að búa, myndu gera slíkt og hið sama.

En þetta hefir, því miður, farið á aðra leið.

Skömmu fyrir áramót báru nokkrar fremur fámennar stéttir iðnaðarmanna fram kröfur

um mjög stórvægilegar launa- og kjarabætur, og heimta þessir menn frá 20—30% hækkun á grunnkaupinu. Um þessar kröfur náðist a. m. k. ekki fullt samkomulag, og hófu iðnaðarmenn þessir verkfall frá áramótum, í því skyni, að knýja fram kröfur sínar. Er þá komið í ljós, að þeir, sem berjast vilja gegn vaxandi dýrtíð, mega ekki lengur leyfa sér það, sem þeir þó hefðu langhelst kosið, að láta óskert fult frelsi í kaupsamningum.

Iðnstéttir þær, sem hér eiga hlut að máli, eru prentarar, skipasmiðir, járniðnaðarmenn, rafvirkjar og ef til vill fleiri. Þykir mér rétt að nefna hér nokkrar tölur til þess almenningsur í landinu geti áttað sig á afkomu og afkomuhorfum þeirra, er hlut eiga að máli.

Eg hefi fengið skýrslu um raunverulegar tekjur allra þeirra, er á síðasta ári unnu hjá einni af vélsmiðjunum og einni prentsmiðjunni.

Um kaup járniðnaðarmanna er þetta að segja:

Sá, er minnst ber úr býtum, hafði í tekjur 8231 kr. Fáir hann fullnægt kröfum sínum, og verði vinnan jöfn á þessu sem síðasta ári, myndi kaup hans á þessu ári verða 11.235 kr., þar af aukavinna 1.900 kr.

Sá, er mest bar úr býtum, hafði yfir árið 13.097 kr. Fái hann uppfylltar kröfurnar, og verði vinnan eins, veður kaup hans á þessu ári 17.827 kr., þar af aukavinna 8.900 kr.

Lægst launaði prentarinn hafði 7.800 kr. Myndi fá 9.300 kr.

Sá hæstlaunaði hafði 13.469 kr. Myndi fá 16.919 kr., þar af aukavinna 6.800 kr.

Hækki visitalan á árinu frá síðustu visitölu, hækkar kaup hans að sama skapi.

Hér eru ekki taldir þeir, er sérkjara njóta og hafa herra kaup en þetta.

Nýtt dýrtíðarflóð eða lög-gjöf.

Eins og eg áður tók fram, hafa lægst launuðu verkamennirnir unað óbreyttu grunnkaupi. Þeir verkamenn, er nú hafa gert verkfall, bera það mikið úr býtum, að óhugsandi er að þeir einir fái stórhækkað grunnkaup. Fái þeir kröfum sínum framgengt, munu allir aðrir fylgja í kjölfarið, þó síðar verði. Gegn því getur heldur enginn sanngjarn maður barist. **En afleiðingin er alveg óhjákvæmilega sú, að ný dýrtíðaralda flæðir yfir landið.**

Hér er því aðeins um tvennt að velja.

Annað hvort er að horfast í augu við vaxandi dýrtíð, sem síðar hlýtur að leiða til mikilla og kannske lítt viðráðanlegra örðugleika, jafnt fyrir atvinnurekendur sem verkamenn, og raunar þjóðfélagið í heild, eða gripa verður til úrræða, sem talið er að fái stöðvað flóðið, enda þótt menn helzt hefðu kosið að hjá því yrði komizt.

Sjálfstæðisflokkurinn hefir kosið síðari kostinn, enda varð flokkurinn að gera það, ef hann vildi vera sjálfum sér samkvæmur og í samræmi við fyrri aðstöðu sína til málsins.

Sjálfstæðisflokkurinn hefir því, ásamt með Framsóknarflokknum, beitt sér fyrir lög-gjöf þeirri, er lesin hefir verið hér í útvarpið í kvöld.

Full dýrtíðaruppbót.

Meginefnið er, að verðlag á innlendum og erlendum vörum og grunnkaup haldist óbreytt. Þó skal sérstökum gerðardómi heimilt að hækka grunnkaup, ef sérstaklega stendur á, til lagfæringar og samræmingar, og hækka vöruverð í samræmi við breytingar á tilkostnaði. Enn fremur eru menn beðnir að

gæta þess, að eftir sem áður skal greiða fulla og óskerta dýrtíðaruppbót í samræmi við vísitöluna, svo sem verið hefir. Í því sambandi þykir mér rétt að geta þess, að eg hefi engan hitt, sem mótmælir því, að vegna framtíðarheilla þjóðfélagsins sé æskilegt að grunnkaup haldist óbreytt. En hins vegar telja margir, að vísitalan sé skakkt út reiknuð, og vilja að það mál sé gerathugað. **Tel eg ekkert því til fyrirstöðu, ef sýnt þykir, að þær óskir séu almennar, því að sjálfsagt er að bæta mönnum dýrtíðina að fullu, eins og hún er í raun og veru.**

Undirróður.

Reynt hefir verið að espa til andstöðu gegn lagasetningu þessari, og hvorki verið til sparað ósannindi, blekkingar né stóryrði í því skyni. Hafa undirróðursmennirnir að sönnu ekki treyst sér til þess, að ráðast á viðleitnina til þess að halda dýrtíðarflóðinu frá dyrum þjóðfélagsins. Heldur ekki hefir þeim ént einurð til að staðhæfa, að þegar óbreyttir verkamenn láta sér lynda óbreytt grunnkaup, þá sé það þjóðar-nauðsyn, að þeir, sem útlit er

fyrir að hafi frá 9—15 þús. kr. í tekjur á þessu ári, fái 11—18 þús. kr. Það, sem haft er á oddi, er talið betur fallið til æsinga og blekkingar. Það er sjálfur hinn helgi samningsréttur, sem nú á að hitta í hjartastað. — Kutinn heitir: Gerðardómur.

Gerðardómur. Fordæmin.

Eg tel því rétt, að færa nokkur rök fyrir réttmæti gerðardóms, svo sem nú er málum komið í þjóðfélaginu.

Til fróðleiks get eg þess fyrst, að hér á landi hefir vinnudeila a. m. k. tvisvar áður verið sett niður með gerðardómi, og það áður en ófriðurinn brauzt út. Sættu aðilar sig eftir atvikum vel við lausn málsins, einkum eftir að hugir manna tóku að róast að deilulokum, en alþjóð fagnaði úrslitunum.

Þá þykir ef til vill einhverjum máli skifta, að þjóðþing Dana hefir hvað eftir annað, undir forystu hins mikilsmetna jafnaðarmannaforingja, Staunings, lögskipað gerðardóma, til þess að gera um kaupdeilur, og hefir þó enn oftast hið sama verið gert í Noregi, einnig fyrir forystu jafnaðarmanna þar í landi. Slikt hið sama mun mega

segja um fjölmargar aðrar þjóðir.

Það er því staðreynd, að ekki eingöngu hafa þær þjóðir, sem að hugsunarhætti eru okkur líkastar, og sett hafa sér svipuð stjórnskipunarlæg, sem við, hvað eftir annað gripið til gerðardóms til þess að jafna kaupdeilur, heldur höfum við einnig sjálfir gert það.

Ög þetta hafa þessar þjóðir og við gert á tímum friðar og jafnvægis, áður en umbrot og öldurót ófriðarís færðist yfir.

Jafnvægi á friðartímum.

Það má vel játa, að á venjulegum tímum ber löggjafanum að forðast til lengstra laga að taka sjálfsákvörðunarréttinn af aðilum í kaupdeilum. Svo lengi sem auðið er, ber að láta menn einráða í þeim efnum. En þetta á miklu síður við nú en þá, þótt einnig nú hafi hér á landi verið reynt til hins ýtrasta að forðast afskifti af hendi hins opinbera.

Þetta er auðvelt að rökstyðja.

Á venjulegum tímum er almenna reglan þessi: Verkamaðurinn sækir á svo langt, sem hann kemst. Atvinnurekandinn, hins vegar, andæfir eftir því, sem hann telur sér nauðsynlegt

og fært. Að lokum takmarkast kaupgjaldið svo af gjaldgetunni. Sé verkalýðurinn til lengdar of kröfuharður, kemur það fram í hruni atvinnurekstursins, sem aftur leiðir til þess, að atvinnan minnkar.

Þetta er sá hemill, sem báðir aðilar þekkja, og forðast að sprengja, þegar allt er með feldu. Þess vegna þarf hvorki löggjafinn, né má, hrisfa til sín völd yfir þessum málum, nema þegar alveg sérstaklega stendur á.

Hemillinn brotinn.

Nú aftur á móti er allt fært úr venjulegum skorðum, og þessi hemill í mörgum tilfellum ekki að eins veiktur, heldur með öllu burtu numinn.

Nú eru nefnilega atvinnurekendur og verkamenn oft ekki lengur gagnaðilar í slíkum samningum, heldur samherjar, sé miðað við augnablikshaginn. Nú græða atvinnurekendur oft ekki því minna, sem verkamenn fá hærra kaup, heldur græðir atvinnurekandinn nú oft því meir, sem kaupgjald verkamanna hækkar. Af þessu leiðir auðvitað, að mjög hefir dregið úr því öryggi, sem liggur í því,

að þessir tveir aðilar — sem venjulega deila um skifingu arðsins, en mætast þó í því að atvinnureksturinn beri sig — eigist við einir. Eigi því ekki allt að hafna í stjórnlausu kapphlaupi á feigðarbraut vaxandi verðbólgu, er síðar leiðir til algers hruns, verður þjóðfélagið að skipa nýjan gagnaðilja, sem heldur jafnvægi milli hagsmuna heildarinnar annars vegar, en sameiginlegra hagsmuna bæði atvinnurekenda og verkamanna hins vegar.

Hér skal nefnt aðeins eitt af mörgum dæmum þessu til skýringar.

Fyrir stríðið þurftu vélsmiðjurnar að keppa við erlendar smiðjur um kostnað við viðgerð á íslenskum skipum. Þegar starfsmenn smiðjanna þá kröfðust kauphækkunar, vissu smiðjurnar að sérhver kauphækkun rýrði gróða eða jók tap þeirra, og stóðu því eftir mætti í gegn kröfunni. Hins vegar vissu járníðnaðarmennirnir líka, að yrðu íslensku smiðjurnar ekki samkeppnisfærar, mistu þær af viðgerðunum, en þá þvarr atvinna þeirra, og því stilltu þeir kröfunum í hóf.

Þarna var hemillinn að verki.

Nú, aftur á móti, fæst litil eða engin viðgerð ytra. Smiðj-

urnar hafa því mikið meira að gera, en þær geta annað. Þær eru því, a. m. k. meðan útgerðin hefir einhverja arðsvon, og jafnvel nokkru lengur, einráðar um verðlag á viðgerðum. Það er föst venja, að smiðjurnar reikni sér vissan hundraðshluta af kaupgjaldi starfsmanna. Arður þeirra minnkar því ekki, heldur vex hann við hækkandi kaup starfsmanna, allt þangað til viðskiftavinirnir gefast upp. En þá verða líka að sjálfsögðu bæði smiðjur og smiðir undir skriðunni.

Hér er hemillinn burt numinn eða mjög veiktur.

Svipað er þetta í mörgum iðn- og öðrum atvinnugreinum. Atvinnurekendur gildir ekki aðeins einu þótt kaupid hækki, heldur græða þeir beinlínis á því, vegna þess að þeir hafa aðstöðu til að velta bæði kauphækkuninni og auknum eigin gróða yfir á almenning. Svo er t. d. um klæðskera, sem hækka fataverðið, prentsmiðjur, sem geta hækkað bóka- og blaðaverð, o. s. frv.

Að atvinnurekendur, samt sem áður, ekki ganga að fullum kröfum verkamanna, stafar af því, að þeir sjá að bráðlega skellur aldan bæði yfir þá og verkamenn. En það er auðskilið mál, hver afstöðumunur

er orðinn, þegar það er beinlínis fórn af hendi atvinnurekenda að neita kauphækkunarkröfum verkamanna. Þess vegna þarf svo lítið til að ýta skriðunni af stað.

Skuldadagarnir.

En afleiðingin hlýtur að verða sú, að hver stéttin eltir aðra, kaupgjaldið hækkar, framleiðslukostnaðurinn vex, afurðaverð hækkar og dýrtíðin hleður stöðugt á sig nýjum kúf.

En svo kemur að skuldadögnum, þegar útflutningsafurðirnar rísa ekki lengur undir dýrtíðinni. Þá munu falsvonirnar sýna sig í allri sinni nekt, og þá mun mönnum skiljast, að þegar hver stéttin elti aðra í kröfum og kauphækkunum, og þegar kaupíð og afurðaverðið voru í kapphlaupinu, þegar allir æddu fram í gulleit og gróðavímu, þá fann í rauninni enginn neitt, heldur týndu menn þeim fjármunum, sem hóflegri kröfur og kröftug baráttu gegn dýrtíðinni nú gefa fyrirheit um. Það er í þessum efnunum, sem öðrum, að sigandi lukka er bezt. Á árunum 1940 og 1941 hefir græðst. Ríkið hefir grætt. Bæjarfélögin hafa grætt. Óteljandi Íslendingar í öllum stétt-

um hafa grætt, og hafa nú bætt efnahag sinn, langt umfram það er nokkrar vonir stöðu til fyrir skemmstu. Sé nú stillt í hóf um kröfur, og dýrtíð haldið í skefjum, helzt mönnum á þeim efnunum. En sé látið undan kröfum og allt látið skeika að sköpuðu um dýrtíðina, vakna menn fyrir en varir við, að auðsöfnunin var aðeins hyllingar, og fjármunirnir eru runnir út í sandinn.

Við höfum enn þá ekki getað selt landbúnaðarafurðirnar. — Hvernig fer, ef þeir samningar takast ekki sæmilega? Sjávarafurðir höfum við að sönnu selt fram til miðs árs, fyrir verð, sem vel er viðunandi, einkum ef miðað er við framleiðslukostnað, eins og hann var, þegar salan fór fram. Síðan hefir kostnaðurinn vaxið. Eg læt liggja milli hluta, hver afkoma útvegsins verður, annarra en þeirra, sem sigla með afla til Englands, og enn hagnast mjög vel. En eg bendi á, að það eru sömu mennirnir, sem mest hafa haldið því á lofti, að útgerðin geti ekki borið sig, vegna þess hve verðlagið sé lágt, sem nú krefjast þess, að almenn kauphækkun verði í landinu, frá 20—30%.

Hvað vakir fyrir þessum mönnum?

Stefna þeir beinlínis að því,

að skapa hér nýja öld hruns, atvinnuleysis og hörmunga? — Eða skilja þeir ekki, að öll kauphækkun lendir á framleiðslunni? Vita þeir ekki, að við ráðum ekki einir afurðaverðni? Er þeim ekki ljóst, að útgerð, sem þeir sjálfir telja að geti ekki borið sig, að óbreyttu kaupgjaldi, hlýtur að stöðvast ef hún á að bæta á sig 20—30% hækkun á kaupgjaldinu.

Og hvernig fer, ef framleiðslan stöðvast?

Þá byrja kaupdeilur. Tíma-kaupið lækkar kannske lítið. En tímunum fækkar. Verkamenn skilja af fyrri reynslu hvað það þýðir. Og hverjum selja bændur kjötið, þegar kaupgetan við sjávarsíðuna þverr, og ríkissjóð skortir fé til hjálpar?

Nei, bölvun sú, er við blasir, ef dýrtíðin leikur lausum hala, er því geigvænlegri, sem boginn er spennur hærra.

Allt þjóðfélagið verður í voða statt, en engir fremur eða meir en þessar tvær fjölmennustu stéttir, bændur og verkamenn.

Alþýðuflokkurinn lögfesti kauplækkun.

Það er þetta bül, sem verið er að berjast gegn. Það er í því skyni, að vinna bug á því, að

nú er reynt að stöðva verðlag á vörum og vinnu, með því að fela gerðardómi að úrskurða, að verðlag breytist ekki, nema að tilkostnaður hafi vaxið, og að hækkun verði ekki á grunnkaupi, nema til lagfæringar og samræmingar, en hins vegar fái menn fullar uppbætur fyrir dýrtíðina.

Þá, sem nú sýna gerðardóms-hugmyndinni andúð, þykir rétt að minna á það, að árið 1939 setti Alþýðuflokkurinn, Framsóknarflokkurinn og Sjálfstæðisflokkurinn lög um að fella gengi krónunnar. Af gengisfallinu leiddi að sjálfsögðu vaxandi dýrtíð. En í þessum sömu lögum var grunnkaupið fest, og það meira að segja þannig, að kaupíð mátti ekki hækka í hlutfalli við dýrtíð, heldur skyldu hinir lægst launuðu aðeins fá $\frac{2}{3}$ hluta af dýrtíðinni, en hinir betur settu, svo sem þeir sem nú hafa gert verkfall, mikið minna.

Í þeim lögum var þess vegna eigi aðeins grunnkaupið lög-bundið, heldur var kauplækkun lögfest. Og það var Alþýðuflokkurinn, sem þessu réði þá, ásamt Framsóknarflokknum og Sjálfstæðisflokknum. Nú aftur á móti er það gert að höfuð-ágreiningi, að gerðardómur má ekki ákveða kaupgjaldið,

þar sem því er slegið föstu, að grunnkaupið lækki ekki, heldur megi það undir sérstökum kringumstæðum hækka, og svo skuli goldin full dýrtíðarupp-bót ofan á allt saman.

Og af hverju halda menn að Alþýðuflokkurinn, Framsóknarflokkurinn og Sjálfstæðisflokkurinn hafi verið svona hjartanlega sammála um það 1939, að lækka gengið, lögfesta grunnkaupið og banna að bæta dýrtíðina að fullu, sem er sama og grunnkaupslækkun? Hvernig stendur á því, að allir þessir flokkar taka höndum saman um það, ekki aðeins að lögfesta kaupgjald, heldur líka að lögfesta kauplækkun?

Það var af því, að þeir viðurkenndu allir, ekki bara Framsóknarflokkurnin og Sjálfstæðisflokkurinn, heldur einnig Alþýðuflokkurinn, að grunnkaupið var orðið of hátt. Hærra, en framleiðslan fengi risið undir.

Nú aftur á móti skerst einn þessara flokka úr leik, út af því, að grunnkaup er ekki látið hækka taumlaust, eftir frjálsu samkomulagi þeirra atvinnurekenda og verkamanna, sem báðir græða jafnt á hækkuninni, — í bili.

Sá, sem vissi 1939, að grunnkaup var orðið of hátt hér á

landi, hann veit að hið sama hlýtur að koma í ljós um eða fyrir ófriðarlokin. Með því að styðja grunnkaupshækkunir er verið að bjóða heim kaupdeilum, hrúni, atvinnuleysi, eynd og hölvun. Það græðir enginn á því. Það tapa allir á því, um það er lýkur. Þess vegna hafa allar aðrar þjóðir spornað gegn dýrtíð með þeim ráðum, sem hér er bent á. En sé þetta alls staðar annars staðar talið til blessunar, til blessunar fyrir verkamenn og aðra launþega, til blessunar fyrir bændur, til blessunar fyrir aðra atvinnurekendur og til blessunar fyrir þjóðfélagið í heild, hvernig í ósköpunum getur það þá verið Íslendingum til hölvunar, og eingöngu skellt á af einskærri illgirni og mannvonsku?

Kröfurnar skiljanlegar.

Ef til vill finnst einhverjum, sem á mál mitt hlýðir, sem eg hafi sýnt þeim lítinn skilning, er kauphækkunarkröfurnar gera. Sé svo, er það ekki af því, að eg skilji ekki þeirra hugsunarhátt. Þeir sjá atvinnufyrirtækin græða — sum mjög mikið. Þá langar að deila gróðanum. Fá sjálfir stærri hlut af

striðsgróðanum. — Ekki af því að þess sé endilega þörf í bili, heldur af því, að þeim sýnist atvinnurekendur vel mega missa nokkurn hluta af sínu.

Þetta er ofur skiljanlegt. En eg vona að menn falli frá slíkum kröfum, þegar þeim skilst, að þær stefna í beinan voða, og bitna ekki fyrst og fremst á atvinnurekendum, sem með því móti að eins auka gróða sinn, heldur fyrr en varir á þeim sjálfum og þjóðinni í heild.

Sé arður atvinnurekenda óeðlilegur, hefir ríkið alltaf í hendi sér að taka þann skerf með sköttum, sem það telur nauðsynlegt til þess að sjá fyrir þörfum almennings, m. a. þeim þörfum, að halda uppi atvinnurekstri, þegar örðugleikarnir hefjast að nýju. Og það á og mun ríkið gera.

Velsæld. — Voði.

Okkur Íslendingum líður nú langtum betur en öllum öðrum þjóðum álfunnar. Búum einir við allsnægtir, meðan þrengingar og þrautir þjá aðra. Ef það sannast, að okkur skorti þroska til þess að forðast, að opinberar ráðstafanir, — sem gerðar

eru af góðum huga, og sterkri löngun til þess að vernda almenning gegn afleiðingum verðbólgu og hruns, — valdi hér mikilli misklið og jafnvel vandræðum, má svo fara, að á okkur sannist, að hver er ekki að eins sinnar hamingju smiður, heldur og sinnar óhamingju smiður.

Eg vil að lokum beina þessum fáu orðum til flokksbræðra og systra minna í Reykjavík og um land allt:

Við, sem stöndum í forystu flokksins, vitum vel, að reynt verður að æsa menn til anstöðu við þessa löggjöf. Það verður reynt að slá á tilfinningarnar og magna með því úlfúð gegn floknum, einkum nú, þegar kosningar fara í hönd.

Okkur er ljóst að vel getur svo farið, að í bili takist að villa mönnum sýn. En það verður að eins í bili. Bráðlega rennur upp fyrir vitibornum mönnum, að úr því að frjálsa leiðin brást, átti flokkurinn ekkert um að velja. Hann varð að gera það, sem hann nú hefir gert. Annars vegar var stefnt í óefni. Hins vegar: Þessi löggjöf.

Eg treysti því, að Sjálfstæðismenn láti sér skiljast, hversu miklu geðfeldara okkur hefði verið að láta sem fyllst frelsi

ráða í þessum efnum, sem öðrum. Að við, samt sem áður, höfum lagt inn á þessa braut —og það þótt við vitum, að flokknum geti í bili stafað nokk-

ur hætta af — ætti að sanna öllum okkar flokksbræðrum og systurum, að við teljum það með öllu óumflýjanlega þjóðarnauðsyn.

BRÁÐABIRGÐALÖG

um gerðardóm í kaupgjalds- og verðlagsmálum frá 8. janúar 1942.

1. gr. — Ríkisstjórnin skipar 5 menn í gerðardóm í kaupgjalds- og verðlagsmálum, og skal einn þeirra skipaður formaður dómsins. Enn fremur skipar ríkisstjórnin þrjú menn til vara, og taka þeir sæti í dóminum eftir því, sem ákveðið er í skipunarbréfinu.

2. gr. — Það er borgaraleg skylda að taka sæti í dóminum. Aður en dómáttar taka sæti í dóminum í fyrsta sinn skulu þeir vinna drengskaparheit að því, að þeir muni rækja starfið eftir beztu vitund.

3. gr. — Allar breytinga á kaupi, kjörum, hlutaskiftum og þóknunum, sem greitt var eða gilti á árinu 1941, skal leggja undir úrskurð gerðardómsins. Í úrskurðum sínum skal gerðardómurinn fylgja þeirri meginreglu, að eigi má greiða hærra grunnkaup fyrir sams konar verk en greitt var á árinu 1941, en þó má úrskurða breytingar til samræmingar og lagfæringar ef sérstaklega stendur á.

4. gr. — Verkföll og verkhönn, sem gerð eru í því skyni að fá breytingar á kaupum eða kjörum, sbr. 3. gr., eru óheimil frá gildistöku laga þessara og nær þetta einnig til verkfalla, sem þegar eru hafin.

5. gr. — Ríkisstjórnin gefur út skrá um nauðsynjavörur. Vörur þær, sem taldar eru í skránni, má ekki selja hærra verði í heildsölu og smásölu en þær voru seldar í árslok 1941. Enn fremur gefur ríkisstjórn-

in út skrá yfir vörur, sem ekki má leggja meira á í heildsölu og smásölu, en gert var í árslok 1941. Gerðardómurinn skal þó, að fengnum tillögum hlutaðeigandi verðlagsnefnda, ákveða breytingar á verðlagi þeirra innlendra framleiðsluvara, sem felldar verða undir ákvæði 1. málsgreinar þessarar greinar, í samræmi við breytingar á tilkostnaði við framleiðslu þeirra. Enn fremur er gerðardóminum heimilt, að fengnum tillögum verðlagsnefnda, að úrskurða breytingar á verði annarra þeirra vara, sem felldar verða undir ákvæði greinarinnar.

6. gr. — Farmgjöld má ekki hækka frá því, sem þau voru í árslok 1941, nema með samþykki gerðardómsins.

7. gr. — Gerðardóminum er heimilt að ákveða verðlag á innlendum iðnaðarvörum, svo og að ákveða taxa fyrir viðgerðir, smíði, saumaskap, prentun og því um líkt, í sambandi við álagningu á efnivörur og vinnulaun.

8. gr. — Gerðardómurinn getur krafist hvern sem er, allra þeirra upplýsinga, skýrslna og annara gagna, er hann telur nauðsynlegar í starfi sínu, og getur hann falið öðrum að afla þeirra gagna.

9. gr. — Allur kostnaður við gerðardóminn greiðist úr ríkissjóði.

10. gr. — Brot á lögum þessum varða sektum frá 100 til 100.000 krónum. Ef félag eða félagasamtök brjóta lög þessi, skal dæma þau í sektir og auk þess stjórnendur þeirra.

11. gr. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

12. gr. — Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda til ársloka 1942.

Sjálfstæðisflokkurinn

vill bægja dýrtíðarbölinu frá dyrum þjóðarinnar.

- Allsherjar viðbúnaður sé hafinn til þess að stemma stigu við verðbólgunni, síhækkandi vöruverði og vaxandi kaupgjaldi, samfara hruni krónunnar.
- Meginreglan sé, að grunnkaup haldist óbreytt í landinu, en má þó, þegar sérstaklega stendur á, hækka til samræmingar og lagfæringar.
- Greidd sé full dýrtíðaruppbót á öll laun, enda fari fram endurskoðun á útreikningi dýrtíðarvísitölunnar.
- Vöruverð og álagning haldist óbreytt að öðru leyti en því, að innlend framleiðsluvara skal hækka í samræmi við aukinn framleiðslukostnað. Verðlagsnefndirnar hafi aðeins tillögurétt um verðlagið, en endanlegar ákvarðanir falli undir úrskurð gerðardóms.
- Með gætilegri fjármálastjórn þess opinbera, bindingu stríðsgróðans í varasjóðum atvinnuveganna og skattlagningu í samræmi við framtíðaröryggi þeirra, sé að því stefnt, að safna fé í sjóði til þess að mæta erfiðleikum þeim á sviði atvinnu- og efnahagsmála, sem ætla má að fylgi í kjölfar styrjaldarinnar.

REYKJAVÍK 1. júlí 1942

Háttuisti kjósaandi!

Hei í breiðri línu að fara fram alþingiskomningar 5. júlí n. k., eftir 5 ára kjöstimabil. Ástæðan til þessa kominga er sú, að Alþýðuflokkurinn fékk þriðja sætið vegar komit á síðasta alþingi, að samþykki var breyting á stjórnskránni, sem er nokkur leitvæðing á þriðja rangluti, er íbúar Reykjavíkur hafa átt vit að breiðri þessi breyting náði fram að ganga, eftir langt þöf, þess háttar fylgi Alþýðuflokksins, gegn ein-dreginni andstöðu Framsóknarflokksins, eftir hiki og tristig Sjálfstjórnarflokksins, og án þess að vast ytri sérstaks áhruga Kommúnista, þessum umboðum

Fyrir Ríkisráðgjafi, er vissulega
bætt borgin, með því að fylkja
ei um Alþýðuflokkinn.

Í slök mánuði hafa gitt
húsi lög í landi, er barna launa-
stímunum að birta kjör sín,
þráu fyrir afsagðra flestra
atvinnurekenda. Lög þessi
- gjörðarinnstogi - voru
sett af Framsóknar- og Sjálf-
stjórnarflokknum í Samkvæmdu.
Þessi lög eru birta fjölu um
fjöt fjölda launamanna, auk
þess sem þau eru niðri-
lega birtin. Alþýðuflokkurinn
hefur, frá setningu þessara
laga, heft forystu í basat-
unni fyrir afnámi þeirra.
Hver sá kjösandi, er restin
afnáms þessara þvingunarlega,
etti á kjördegi að veita Alþýðu-

flokknum brautargengi.

Besta ráðit til þess að hindra
verðbólguna og birta kjör
launastéttanna og sparifjal-
ligenda, er að hrekka gengi
íslensku krónunnar. Alþýðu-
flokkurinn hefur flutt þrum-
varp á Alþingi um gengis-
hrekkan, er aðri flokkar
smíist rínduðis gegn því.
Þess, sem niðri leggja sinn á
þessa leit, rellu að stýðja
Alþýðuflokkurinn rit kom-
inganna 5. júlí m. k.

Alþýðuflokkurinn býr
því til ríksráðgjafa kjöslunda,
að athuga með ró og still-
ingu afstíðu flokkanna
til þeirra mála, sem niðri eru

í þæt á þangi, og ljá þeim
línum - kjösfylgi, sem ör-
ugglega hafa sént og
sjáa, að þeir vilja bejast
því áhugamálu þess
gnesandi míni hluta íbúa
hjúfðatans.

Vindrigasfyllt
Stefán Stefánsson

BJARNI BENEDIKTSSON

BORGARSTJÓRI

Reykjavík marz 1942

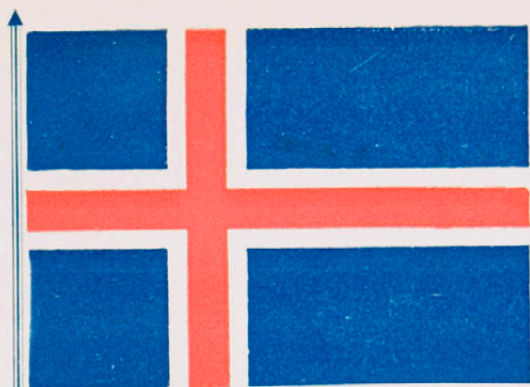
Hið vint: samborgari!

Segna þess frests, sem varð á
bojastjórnarboðningunum, hef-
tast at skýra málin frá öllum
hlitum þyngi ytar og ötrum
Reykjavíkingum. Ég skrifa ytar
þessu línu sígi til at hafa
áhrif á dönn ytar um stjórn
bojamálefnaanna. Um þessa
vent: þ þú sjálfur at danna at
fergum öllum uppþýsingum.
Með þessu bréfi minna vilði ég
at einu skora á ytar at komu
og bjósa á björddag. Þeir,
sem stjórna þessum, skýja um-
bot sitt til ytar og annara

þjórandi, og á yðum bitum, hvort
vel eta illa en stjórnat. Þess vegna
meigít þeir alls-þeki láta undir
höfund laggyggt ut neytra atkvæðis-
réttan yðar. Eða þyngumt þeir
eftir á at þarfatsaka sjálfan
yðar um, at vegna vanhvirðu
yðar hefti: sá verit þorinn,
sem þeir sirt vildu. Slíkt en
annat mál, at þessum leysi en
eg samfartur um, at af allri
borgara þegarins meta fyrst
met gerhygli framkominn gögn
og dema ritur met atkvæðis-
sinu um stjórna þegarins, þá
enn. Sjálfstetismann vissin
um sigrin, en list: þeirra
en D.-listinn.

Virtingun fyrst

Þjarni Benediktsson

HANDBÓK

FYRIR HVERN MANN

UM

KOSNINGARNAR 1937

LEIÐARVÍSIR UM KOSNINGA-
LÖGIN OG FLOKKASKIPUNINA

HANDBÓK

FYRIR HVERN MANN
UM
KOSNINGARNAR 1937

LEIÐARVÍSIR UM KOSNINGA-
LÖGIN OG FLOKKASKIPUNINA

- Skipun Alþingis
- Stjórnmalaflokkarnir
- Skrá yfir frambjóðendur nú og við síðustu kosningar og atkvæðatölur þeirra þá

Skrifið kosningaúrslilin í auðu dálkana og
geymið handbókina til næstu kosninga

Hafið þér kosningarétt?

Kosningarétt eiga allir íslenskir ríkisborgarar, karlar og konur, sem á kjördegi (nú 20. júní) eru 21 árs. Hafa verið búsettir hér á landi 5 síðustu árin, hafa óflekkað mannorð og eru fjárráðir.

Til þess að geta greitt atkvæði á kjördegi, verður nafn manns þá að vera innfært í kjörskrána. — Kjörskráin er samin í febrúar á hverju ári, og er skylt að taka á hana nöfn allra þeirra, sem þá eru heimilisfastir í þeirri kjördeild, sem hún nær til, og kosningarétt eiga þá, og í öðru lagi nöfn allra, sem að visu ekki eiga kosningarétt, þegar kjörskráin er samin, en fá hann áður en kjörskráin gengur úr gildi (22. júní næsta ár), t. d. með því að þeir verði 21 árs einhvern tíma á árinu, eða hafi þá verið full 5 ár í landinu. En rétt til þess að greiða atkvæði á kjördag (20. júní) hafa aðeins þeir af þessum mönnum, sem þann dag hafa fullnægt öllum þessum skilyrðum: eru 21 árs íslenskir ríkisborgarar, fjár síns ráðandi, með óflekkað mannorð og þá komnir á kjörskrána. Þess vegna er svo áriðandi fyrir hvern þann, sem ætlar að greiða atkvæði á kjördag, að ganga úr skugga um, að nafn hans sé á kjörskránni. Kjörskráin er því látin liggja frammi öllum til sýnis, sem vilja, í 2 mánuði fyrir kjördag. Hún liggur nú t. d. frammi á kosningaskrifstofu Alþýðuflokksins, í Alþýðuhúsinu, 2. hæð. Sími 2931. Snúið yður þangað og látið aðgæta, hvort nafn yðar er á skránni. Ef það er þar athugasemdalaust,

hafið þér kosningarétt 20. júní. Ef það er með athugasemd, segir hún til hvort þér fáið atkvæðisrétt. Ef það er þar ekki, verðið þér strax að gera yðar ráðstafanir, með aðstoð kosningaskrifstofunnar, sem verður fúslega látin í té.

Kæur yfir kjörskránni.

Hver sem vill getur kært yfir því, ef nafn hans eða einhvers annars vantar á kjörskrána eða er þar ofaukið. Kæran verður að vera komin til oddvita hreppsnefndar eða bæjarstjórnar (í Reykjavík borgarstjóra), þegar 3 vikur eru til kjördags. (Nú 30. maí). Fyrir þann tíma þarf því hver einasti kjósandi að hafa gengið úr skugga um það, að hann sé á kjörskránni. Jafnvel þótt hann hafi verið á kjörskrá síðast, er vissara fyrir hann að gera það, því að nafn getur hæglega fallið úr af skránni. Eins og allir vita, missir nú enginn lengur atkvæðisrétt, þótt hann hafi þegið framfærslustyrk. Það fékk Alþýðuflokkurinn afnumið. Eins fékk hann lekkaðan kosningaaldurinn úr 25 og 35 árum niður í 21 ár.

Þá geta menn átt kosningarétt og komist á kjörskrá, þótt þeir hafi ekki verið skráðir á manntalið, en þá þurfa þeir að sanna, t. d. með vottorði húsráðanda, að þeir hafi verið heimilisfastir í kjördæminu, þegar kjörskrá var samin (þ. e. nú í febrúar síðastl.).

Með kærum yfir kjörskrá þurfa að fylgja rök og gögn fyrir því, að kjósandi eigi að vera á kjörskrá, eða eigi ekki að vera þar, ef kært er yfir að nafni sé ofaukið á hana. Kjörskrárkæur eru teknar fyrir á bæjarstjórnarfundum ekki síðar en 2 vikum fyrir kjördag (nú t. d. fyrir 6. júní). Þangað skulu kærendur kvaddir, og mega þeir leiða vitni máli sínu til sönnunar. Síðan úrskurðar bæjarstjórn um kæurnar, kjör-

skráin er leiðrétt, og gengið frá henni þannig, og er eftir það ekki hægt að gera neina breytingu á henni, nema **dómur** sé á undan genginn.

Sá, sem er óánægður með úrskurð bæjarstjórnar eða hreppsnefndar út af kæru hans, hver sem hún er, yfir kjörskrá, á kröfu til, að sér verði fengið eftirrit af úrskurðinum ókeypis, og getur hann sótt málið fyrir dómi. Á sama hátt getur sá, sem vegna fjarveru eða annara forfalla hefir ekki átt kost á að koma fram með kæru út af kjörskrá áður en kærufrestur er liðinn, sótt málið fyrir dómi, ef það varðar hann sjálfan. Mál út af þessu skal farið með sem gestaréttarmál, og er hlutaðeigandi dómara skylt að hraða málinu, svo að því verði lokið fyrir kjördag, ef unnt er. Réttargjöld skulu engin greidd fyrir undirrétti, og skal dómari skipa mann fyrir hönd þeirrar bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, sem stefnt er. Falli dómur þannig, að kjörskrá beri að breyta, skal fullnægja dómimum, þegar sækjandi málsins leggur fram eftirrit af honum.

Allar kosningar til Alþingis skulu fara fram samkvæmt gildandi kjörskrá. Ekki má kjósandi greiða atkvæði nema í einu kjördæmi eða einni kjördeild við sömu kosningu til Alþingis. Ef maðurinn er á kjörskrá í fleiri kjördæmum en einu eða fleiri kjördeildum en einni, ræður hann sjálfur, hvar hann neytir kosningaréttar síns.

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar.

Þeir, sem staddir eru eða gera ráð fyrir að verða staddir utan þess brepps eða kaupstaðar, þar sem þeir standa á kjörskrá, þá er kosning fer fram, og af þeim ástæðum geta ekki sótt kjörfund, hafa heimild til að greiða atkvæði við kosningar til Alþingis utan kjör-

fundar, eftir þeim reglum, sem settar eru í kosningalögunum.

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar er því aðeins gild, að notuð séu hjá fyrirskipuðu kjörblöð og umslög og að kosningin fari fram í skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík lögmanns) eða á skrifstofu eða heimili hreppstjóra eða um borð í íslenzku skipi, þar sem skipstjóri hefir fengið afhent kjörgögn, enda sé þá kjósandinn skrásettur á skipinu.

Þeir kjósendur, er neyta vilja kosningaréttar síns utan kjörfundar, eiga rétt á að greiða atkvæði úr því að 4 vikur eða styttri tími er til kjördags (nú eftir 23. maí), en fari kosningin fram fyrir þann tíma, er hún ógild. Atkvæðið telst greitt þann dag, sem fylgibréfið er dagsett. Enginn má við sömu alþingiskosningar senda frá sér nema einn kjörseðil.

Þegar kjósandi á kosningarétt utan Reykjavíkur, fer kosningin svo fram, að kjósandinn ritar eigin hendi með ritblýi á kjörseðilinn fullt nafn þess frambjóðanda eða þeirra frambjóðenda beggja, ef tvo á að velja í kjördæminu, er hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru.

Þegar kjósandi á kosningarétt í Reykjavík, ritar hann á kjörseðilinn bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa, t. d. aðeins A eða B o. s. frv., og má hann geta þess, hvernig hann vilji hafa röðina á listanum.

Ef kjósandi utan Reykjavíkur vill kjósa landslista, ritar hann einnig aðeins bókstaf listans á kjörseðilinn (A eða B o. s. frv.). Kjósandi í Reykjavík ritar þó Landslisti framan við listabókstafinn (t. d. Landslisti A eða Landslisti B o. s. frv.).

Sá, er greiða vill atkvæði utan kjörfundar, skal hjá kjörstjóra (í Reykjavík hjá lögmanni) fá afhent tölu-sett fylgibréf með áföstum kjörseðli og síðan aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess, að nokkur maður sjái, ritu

atkvæði sitt á kjörseðilinn á þann hátt, er að framan greinir, loka honum síðan, þannig að það verði innan á, er hann hefir skrifað á seðilinn, og líma hann vandlega aftur. Kjörstjóri útfyllir því næst vottorðið á fylgibréfinu og kjósandi undirskrifar það, en kjörseðilinn má ekki undirskrifa eða einkenna á nokkurn hátt, né losa hann frá fylgibréfinu.

Þegar gengið hefir verið frá fylgibréfinu, skal kjósandi láta það með kjörseðlinum áföstum í tilheyrandi umslag og loka því vandlega. Síðan skal rita utan á það til hreppstjórans í þeim hreppi eða bæjarfógetans í þeim kaupstað (í Reykjavík lögmanns), þar sem kjósandinn telur sig standa á kjörskrá. Á umslaginu skal þess getið, að í því liggi atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu með nafni sínu og kjördæmi. — Stofn kjörblaðsins geymir kjörstjóri.

Nú ónýtist kjörseðill hjá kjósanda, og má hann fá annan kjörseðil í hans stað.

Kjósandi annast sjálfur og kostar sendingu atkvæðisbréfs síns. Kjörstjóra er þó skylt, ef kjósandi óskar þess, að koma bréfinu á póst.

Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (lögmanni) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann.

Nú er kjósandi, sem greitt hefir atkvæði utan kjörfundar og skilið eftir atkvæði sitt hjá hreppstjóra, sýslumanni, bæjarfógeta eða lögmanni, eða sent það til þeirra eða komið því á annan hátt til undirkjörstjórnar, staddur á kjörstaðnum á þeim tíma, er kjörfundur stendur yfir, þ. e. innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar, og er hann þá skyldur að tilkynna nærveru sína áður en atkvæðagreiðslu er lokið. Getur

hann þá greitt atkvæði á kjörfundinum, en utankjörfundarseðill hans kemur þá ekki til greina við kosninguna.

Atkvæðagreiðsla á kjörfundi.

er eins einföld og verða má. Kjósandi kemur inn í kjörstofuna, segir nafn sitt, og ef hann er á kjörskrá, er honum afhentur kjörseðillinn. Hann gengur síðan með hann inn í kjörklefann, þar sem enginn sér til, og gerir með blýantinum, sem hann finnur þar, kross (X) fyrir framan nafn (í kjördæmi utan Reykjavíkur) þess frambjóðandans eða frambjóðendanna, ef tvo á að kjósa, eða (í Reykjavík) fyrir framan bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa.

Vilji kjósandi breyta nafnaröð á lista þeim, er hann kys, setur hann tölustafinn 1 fyrir framan það nafn, er hann vill hafa efst, tölurnar 2 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa annað í röðinni, töluna 3 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa það þriðja, o. s. frv., að svo miklu leyti sem hann vill breyta til.

Sé frambjóðandi eða frambjóðendur á þeim lista, er hann kys, sem hann vill hafna, stríkar hann yfir nafnið eða nöfnin.

Ef landslisti eða landslistar eru í kjöri, og kjósandi vill greiða landslista atkvæði, en ekki frambjóðanda í kjördæmi, eða í Reykjavík ekki lista kjördæmisins, setur hann kross fyrir framan bókstaf þess landslista, er hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru.

Kjósandi gætir þess, hvernig sem hann kys, að gera engin merki á kjörseðilinn fram yfir þetta.

Þegar um kosningar utan Reykjavíkur er að ræða, má hann ekki stríka yfir nafn neins frambjóðandans, og við kosningar í Reykjavík má hann ekki haggja neitt við hinum listunum, sem hann kys ekki, hvorki

stríka yfir nöfn á þeim né breyta á þeim nafnaröð.

Þegar um landslista er að ræða, má kjósandi ekki gera hvorttveggja, að kjósa frambjóðanda og landslista, heldur annað hvort frambjóðanda eða landslista, og í Reykjavík ekki hvorttveggja lista kjördæmisins og landslista, heldur annaðhvort lista kjördæmisins eða landslista. Greiði hann landslistanum atkvæði, má hann ekki haggja neitt við þeim hluta kjörseðilsins, sem nöfn frambjóðendanna standa á, eða í Reykjavík lista kjördæmisins.

Þegar kjósandi hefir gengið frá seðlinum inni í kjörklefanum samkvæmt framanskráðu, brýtur hann seðinn í sama brot, er hann var í, þegar hann tók við honum, svo að letrið snúi inn, gengur út úr kjörklefanum og að kjörborðinu, stingur sjálfur seðlinum í atkvæðakassann gegnum rifuna á lokinu og gætir þess, að enginn sjái, hvað á seðlinum er. Þess gætir hann engu síður jafnvel, þó að hann skili auðum seðli.

Ef kjósandi skýrir kjörstjórn frá því, að hann sé eigi fær um að kjósa á fyrirskipaðan hátt sakir sjónleysis eða þess, að honum sé hönd ónothæf, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi nefnir til, veita honum aðstoð til þess í kjörklefanum, enda er sá, sem aðstoðina veitir, bundinn þagnarheiti um að segja ekki frá því, sem þeim fer þar á milli.

Skriptið þér yður ekki af pólitík?

Hér hafa nú verið rakin helztu ákvæði kosningalaganna sem snerta kjósendur og hverjum manni getur verið nauðsynlegt að þekkja, ef hann vill neyta atkvæðisréttar síns.

En ef til vill segið þér sem svo, að þér hafið engan áhuga á pólitík og kjósið þess vegna ekki 20. júní?

En hafið þér ekki áhuga á að yður líði sem bezt, að þér hafið stöðuga og sæmilega launaða atvinnu?

En atvinna yðar og launin fyrir hana er beinlínis undir því komin, hverjir stjórna landinu, og þá hljótið þér að neyta þess réttar, sem þér hafið til að hafa áhrif á stjórn landsins með því að greiða atkvæði á kjördegi.

Þér hafið áhuga á að hafa **nóg til fæðis og klæðis**, eiga þægilegt heimili, hafa möguleika til að afla yður menntunar, njóta frelsis og mannréttinda. En þeir, sem stjórna landinu, hafa áhrif á það, hvort og að hve miklu leyti þér njótið alls þessa.

Ef einhver ætlaði að taka af yður **helming tekna yðar eða eigna**, þá mynduð þér rísa upp til varnar. En þeir flokkar og menn sem stjórna landinu geta ef til vill svipt yður **helming launa yðar og eigna á fullkomlega löglegan hátt**, t. d. með því að **LÆKKA GENGI ÍSLENZKU KRÓNUNNAR**, og þér hafið ef til vill gefið þeim réttinn til þess, með því að sitja heima á kjördegi og segja, að þér hafið engan áhuga á pólitík og skiptið yður ekki af henni.

Þér viljið vafalaust, að sem flestum líði vel, þér viljið ekki, að fátækt og eynd eigi sér stað á Íslandi, að gamalmenni, öryrkjar, blindir og sjúkir líði neyð. Þér viljið bæta kjör hinna bágstöddu, eins og framast er unnt. Þetta er skylda þeirra manna og flokka, sem stjórna landinu, en hafa þeir viljann til þess?

Þér verðið að kynna yður það.

Hvað gerir Alþingi og hvernig er það skipað?

Alþingi er skipað fulltrúum allrar íslensku þjóðarinnar. Hlutverk þess er að efla og auka hag alþjóðar, en hvernig það hlutverk er rækt fer á hverjum tíma eftir því, hvaða stjórnmalaflokkar hafa **meiri hluta** á

Alþingi, því þeir eiga að haga sér samkvæmt þeirri stefnu og þeim tillögum, sem þeir hafa lagt fram fyrir þjóðina og lofað að stjórna eftir.

Þeir fá **FULLT UMBOÐ til að stjórna landinu í 4 ár samfleytt eftir sinni stefnu**. Þeir fá fullt umboð og vald til að setja ný lög og breyta lögum, leggja á skatta og önnur opinber gjöld.

Þeir flokkar, sem verða í **minni hluta** á Alþingi hafa hverfandi áhrif á stefnu hinna, sem eru í meiri hluta. Og alþýðan í landinu getur nauðalítil áhrif haft á það, hvernig landinu er stjórnað, nema með atkvæðum sínum á kjördegi.

Svo stórkostlega þýðingu hafa alþingiskosningarnar. Kjósendur leggja hagsmuni sína og sinna og lífsafkomu um ókomin ár að miklu leyti á vald þeirra flokka — eða fulltrúa þeirra — sem fá meiri hluta á Alþingi.

Á Alþingi því, sem setið hefir síðan 1934, hafa 4 flokkar átt fulltrúa: Alþýðuflokkurinn 10 (hann hefði að réttu lagi átt að hafa 15 eftir atkvæðamagni sínu), Framsóknarflokkurinn 15. Þessum flokkum hafa fylgt að flestum málum 2 þingmenn utan flokka, Ásgeir Ásgeirsson (sem nú er genginn opinberlega í Alþýðuflokkinn) og Magnús Torfason. Þessir 27 fulltrúar hafa myndað meiri hluta á Alþingi og stutt ríkisstjórn Alþýðuflokksins og Framsóknarflokksins.

Í minni hluta á Alþingi hafa verið 20 fulltrúar Sjálfstæðisflokksins og 2 fulltrúar Bændaflokksins.

Hvaða flokkar taka þátt í kosningunum 20. júní?

Í kosningunum 20. júní taka þátt þeir 4 flokkar, sem fulltrúa hafa átt á Alþingi og nú voru taldir, en auk þeirra kommúnistar og nazistar. Hvorugur þeirra

flokka hefir þó svo mikið fylgi í nokkru kjördæmi, að þeir geti fengið fulltrúa á Alþingi og eru þess vegna a. m. k. enn gersamlega þýðingarlausir.

En í raun og veru eru það ekki 6 og ekki einu sinni 4 flokkar, sem taka þátt í kosningunum, heldur aðeins 2, vegna þess að grundvallarstefnurnar, sem eigast við í stjórnámálum hér á Íslandi sem annarsstaðar eru aðeins tvær: Jafnaðarstefnan eða stefna Alþýðuflokksins á íhaldsstefnan eða stefna borgaralegu flokkaanna. Þetta viðurkenna bæði jafnaðarmenn og íhaldsmenn og í raun og veru allir.

Bændaflokkurinn og nazistar (sem kalla sig þjóðernissinna) hafa líka við þessar kosningar viðurkennt þetta. Sjálfstæðisflokknum, sem ekki telur sig hafa neinar líkur til að fá hreinan meiri hluta einn, hefir tekið að fá báða þessa flokka í kosningabandalag við sig. Þessi flokkasamsteypa, sem þessir þrír flokkar nefna „Breiðfylkingu Íslendinga gegn sósíalísmannum“ hefir sameiginlega frambjóðendur í öllum kjördæmum nema 4.

Í hverju greinir flokkana á?

Stefnu íhaldsflokkanna hefir Jón heitinn Þorláksson einu sinni lýst á þessa leið:

„Það eru venjulega hinir efnaðri borgarar í hverju þjóðfélagi, sem fylla íhaldsflokkinn. Þeir eru ánægðir með sinn hag, og finna þess vegna ekki að þörf sé breytinga eða bóta á hag þjóðarinnar og vilja ekki láta heimta af sér skatta í því skyni. Framfara- og umbótaflokkana skipa aftur þeir efnalítlu, sem finna, að þjóðfélagið þarf að gera margt og mikið til þess að bæta lífsskilyrði alþýðunnar; sömu stefnu fylgja og þeir meðal efnaðri manna, sem einblína ekki á sína eigin

þyngju, heldur hafa hag þjóðarinnar í heild sinni fyrir augum.

Íhaldsmenn semja í öllum löndum stefnuskár sínar þannig, að þær gangi sem bezt í augu almennings, því að á því veltur fylgið. Þess vegna segja þeir ekki:

Við viljum enga nýja vegi, ekki talsíma, ekki járnbrautir, ekki hafnir, kærur okkur ekki um alþýðuskóla, járnbrautir, hafnir eða annað slíkt, sem hún lítið fylgi. Þeir segja sem svo: Við viljum fara sparlega með landsfé, við viljum styðja gætilega fjármála-stefnu, við viljum ekki hleypa okkur í skuldir. Þeir vita það ofurvel, að ef þeir geta passað, að þjóðin komist ekki í landssjóðinn, þá fær þjóðin hvorki alþýðuskóla, járnbrautir, hafnir eða aannað slíkt, sem hún telur sig þurfa, en þeir, íhaldsmennirnir, halda, að hún geti án verið.

Þetta er eyrnamark reglulegs afturhalddsflokks, hverju nafni sem hann kýs að nefna sig. VANTRÚ Á LANDINU, að það svari arði, ef synir þess vilja kosta upp á að hlynnu að því, og VANTRÚ Á ÞJÓÐINNI, að hún sé fær um að nota sér þær lyftistengur á leiðinni til hagsældar og sjálfstæðis, sem aflmestar hafa reynzt annarsstaðar. — — —“

Stefna Alþýðuflokksins er að breyta skipulaginu friðsamlega, en sem fljótast, með samþykki fólksins, sem sér ókosti þess gamla og smátt og smátt kosti annars og betra skipulags, kosti, sem koma fram í umbótum á þjóðskipulaginu sem við búum við, sem flokkurinn hefir þegar komið fram og vill enn auka, svo sem þeim, að atvinnumálunum og fjármálunum sé stjórnað skynsamlega með hag hins vinnandi fólks fyrir augum í þeim tilgangi, að hafa atvinnu sem mesta, meiri og betri tryggingum sé komið á fyrir sjúka, öryrkja og gamalmenni. Flokkurinn ætlast til, að þegar reynsla er fengin af þessum umbótum, sjái fólk að

hægt er að breyta skipulaginu öllu í nýtt og betra horf á friðsamlegan hátt. Hann viðurkennir líka eignarrétt einstaklinganna og þýðingu einkaframtaks og frjálsrar samkeppni, en með þeirri takmörkun, að ekkert af þessu megi skaða þjóðarheildina.

Árferðið á kjörtímabilinu 1934—37.

Þegar dæma á um stjórn landsins verður ekki hjá því komizt að taka tillit til árferðisins sem verið hefir á stjórnartímabilinu.

Því verður ekki neitað, að árferðið undanfarin ár hefir að ýmsu leyti verið eitthvert hið erfiðasta sem yfir landið hefir gengið í seinni tíð. Aðalmarkaðirnir fyrir höfuðútflutningsvöru þjóðarinnar hafa lokast og fiskaflinn hefir síðustu 2 árin verið minni en í heilan mannsaldur. Síldaraflinn brást 1935, harðindi og fóðurskortur var á Norður- og Austurlandi 1936, jarðskjálftar öllu miklu tjóni 1934, ofviðri stórsköðum sama ár og Deildartunguvekin hefir drepit um 8000 fjár fyrir bændum. Til þess að bæta úr þessum síðasttöldu áföllum hefir stjórnin varið nærri 1 milljón kr. En aðalskaðinn fyrir þjóðina stafar þó af markaðshruninu og aflaleyfinu. Útflutningurinn til Spánar hefir minkað um 14 milljónir króna og fiskaflinn var í fyrra og í ár meira en helmingi minni en áður en stjórnin tók við. Hafa sjómenn og verkafólk við þetta misst tekjur sem nema $7\frac{1}{2}$ milljón kr. Það þýðir að 3500 fjölskyldur hefðu misst atvinnuna, ef stjórnin hefði ekkert gert til að bæta þeim það upp. Auk þess hefir vinnandi fólk fjölgað um 3000 á þessu tímabili, sem stjórnin hefir setið að völdum og það hefir þurft að útvega öllu því fólk atvinnu.

Hvað hefir stjórnin og þingið gert?

Það er ómögulegt að neita því að stjórnin og þingið hafa gert margt til að ráða bót á þessum vandræðum. Stjórnin hefir aukið atvinnuna við síldveiðirnar með því að hækka síldarverðið til sjómanna og bæta við nýjum verksmiðjum. Hafa miklu fleiri en áður fengið atvinnu við síldina. Auk þess hafa mörg hundruð manna fengið atvinnu við karfaveiðar og karfavinnslu, hraðfrystingu og herðingu, ufsaveiðar, rækjuveiðar, niðursuðu, hvalveiðar og margt fleira. Auk þess hefir stjórnin varið meiru fé til vegagerða, brúagerða og annara verklegra framkvæmda ríkisins en flestar stjórnir áður. En mest hefir munað um iðnaðinn, sem mikið hefir verið hlúð að. Heilar nýjar iðngreinar hafa risið upp, framleitt vörur í landinu, sem áður voru fluttar inn og veitt við það atvinnu hundruðum ef ekki þúsundum manna.

Hafa skattar og tollar á almenningi hækkað?

Mikið hefir verið um það talað, að skattar og tollar hafi hækkað í tíð núverandi stjórnar, en þegar betur er að gætt er þetta þó ekki rétt. Skattar og tollar til ríkisins voru í góðærinu, þegar Jón Þorláksson var við stjórn, 120 kr. á hvert mannsbarn í landinu, en eru þó nú ekki nema 105 kr. á mann. Mörgum mun þó finnast skattarnir þyngri núna, en það kemur til af því, að útsvörin til bæjarfélaganna, sérstaklega í Reykjavík hafa hækkað mjög tilf innanlega.

Hinsvegar er það rétt, að tollar á ýmsum vörum hafa hækkað, en það er ekki á neinum nauðsynjavörum, og á sumum vörum, sem almenningur notar mjög mikið af, svo sem kaffi og sykri, hefir tollurinn beinlínis verið lækkaður.

Hvers vegna slitnaði upp úr samvinnu stjórnarflokkanna?

Hvað sem öðru líður neitar enginn því að hagar bænda hefir stórbatnað á þessum árum. Þeir fá nú miklu meira fyrir kjötið og mjólkina, og er það að þakka lögunum um kjöt- og mjólkursölu, sem þingið setti. Það hefir verið reiknað út að bændur fái nú 6—7 milljum kr. meira fyrir sínar vörur en síðasta árið áður en stjórnin tók við.

En ástandið hjá fólki í bæjunum og þorpunum við sjávarsíðuna er auðvitað ekki gott, þó stjórnin hafi gert talsvert mikið fyrir það, vegna þess að aflaleysið hefir verið svo gifurlegt tvö síðustu árin, en vitanlega er ekki hægt að kenna stjórninni um það með neinni sanngirni. Spurningin er, hvort stjórnin hefði ekki átt að gera meira fyrir fólkið við sjávarsíðuna, enda slitnaði upp úr samvinnu stjórnarflokkanna út af því. Alþýðuflokkurinn, sem er fyrst og fremst flokkur vinnandi fólks í bæjunum og þorpunum, vildi halda áfram og gera það sama fyrir fólkið við sjávarsíðuna og búið var að gera fyrir bændurna. Hann vildi auka iðnaðinn, kaupa nýja togara, byggja fleiri sildar- og karfaverksmiðjur og hraðfrystihús og styrkja sjómenn til að fá sér ný veiðarfæri, sem ekki hafa verið reynd áður.

Framsóknarflokkurinn var tregur til að vera með þessu að svo stöddu, en þó telja flestir vist, að flokkarnir muni koma sér saman um þetta, ef þeir taka við stjórninni aftur eftir kosningarnar, einkum ef Alþýðuflokkurinn verður þá stærri en Framsókn.

Hvernig fá flokkarnir uppbótarþingsæti?

Kjördæmin á Íslandi eru 27. Í þeim eru kosnir 38 þingmenn, í Reykjavík 6 með hlutfallskosningu, í 6 tvímenningskjördæmum 12 og í 20 einmenningskjördæmum 20 með meirihlutakosningu. Þegar landskjörstjórn hafa borizt skýrslur um kosningar í þessum 27 kjördæmum úthlutar hún allt að 11 uppbótarþingsætum til jöfnunar milli flokkanna, sem komið hafa að manni eða mönnum í kjördæmunum, þannig að hver þeirra fái þingsæti í sem fyllstu samræmi við samantlagða atkvæðatölu sína í kjördæmunum. Flokkur, sem engum þingmanni kemur að í kjördæmi, fær enga uppbót. Þannig fór um kommúnista og nazista við síðustu kosningar.

Uppbótarþingsætunum er úthlutað þannig, að fyrst er tekinn sá flokkur, sem flesta þingmenn hefir fengið kosna miðað við atkvæðatölu sína og hefir því fæst atkvæði á hvern kosinn þingmann. Síðast var það Framsóknarflokkurinn. Hann fékk 15 þingmenn kosna í kjördæmum, en nærri því alveg sömu atkvæðatölu og Alþýðuflokkurinn, sem fékk ekki nema 5 kosna í kjördæmum. Hver Framsóknar-þingmaður hafði ekki nema 758½ atkvæði að meðaltali. Sú tala var hlutfallstala kosninganna 1934 og hefði réttilega átt að úthluta uppbótarþingsætum þangað til enginn flokkur hefði haft meira en 758½ atkv. á þingmann, þá hefði Alþýðuflokkurinn fengið 15 þingmenn, en þá hefðu uppbótarþingsætin þurft að vera 26, en þau mega ekki vera fleiri en 11.

Þess vegna er nú fundið hve mörg uppbótarþingsæti hver þingflokkur skuli hljóta með því að deila í atkvæðatölu hans með tölu þingmanna flokksins kosinna í kjördæmum, fyrst að viðbættum 1, síðan 2, þá 3 o. s. frv. Uppbótarþingsætunum er síðan úthlutað til

flokkanna eftir útkomunni við þessar deilingar, þannig að fyrsta uppbótarþingsætið fellur til þess þingflokks sem hæsta á útkomuna, annað til þess sem á hana næst hæsta, og síðan áfram eftir hæð útkomu-talnanna, unz öll sætin 11 eru uppgengin eða síðustu útkomurnar geta ekki orðið jafnari hlutfallstölunni. Það getur vitanlega stundum komið fyrir, þ. e. ekki þurft 11 uppbótarþingsæti. Eftir það er svo ákveðið, hverjir fram-
 bjóðendur flokkanna, sem ekki hafa náð kosningu í kjördæmi, skuli fá uppbótarþingsæti. Fyrstur kemur sá, sem hefir hæsta persónulega atkvæðatölu, annar verður sá, sem að honum frágengnum hefir hæsta atkvæðatölu í hlutfalli við gild atkvæði í sínu kjördæmi (þó kemur aldrei nema einn uppbótarþingmaður úr hverju kjördæmi hjá hverjum flokki), þriðji verður sá, sem flokkur hans hefir raðað fyrstum á landslista, fjórði sá, sem hefir hæsta atkvæðatölu þeirra sem eftir eru, fimmti, sem hefir hana hlutfallslega hæsta, sjötti, sá sm er næstefstur á röðuðum landslista o. s. frv.

KOSNINGAÚRSLIT

Í ÖLLUM KJÖRDÆMUM

1934 OG 1937

Kosningaúrslitin í hverju kjördæmi.

* þýðir: Sat á síðasta þingi. () þýðir: Frambjóðandi síðast.

Frambjóðendur í kjördæmunum	1934			1937		
	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals
Einnmenningskjördæmi						
Hafnarfjörður						
* Emil Jónsson A (sami)	1019	45	1064			
Bjarni Snæbjörnsson S (Þorl. Jónsson)	719	62	781			
Landslisti Komm. (Björn Bjarnason) .	30	1	31			
— Bændafll.	—	5	5			
— Framsóknarfll.	—	7	7			
Gild atkvæði alls	1768	120	1888			
Auðir 18. Ógildir 7. Greidd atkv. alls	—	—	1913			
Ísafjörður						
* Finnur Jónsson A (sami)	681	20	701			
Bjarni Benediktsson S (Torfi Hjartarson)	521	13	534			
Landslisti Bændafll.	—	1	1			
— Framsóknarfll.	—	3	3			
— Komm. (Egg. Þorbj.)	68	1	69			
Gild atkvæði alls	1270	38	1308			
Auðir 11. Ógildir 6. Greidd atkv. alls	—	—	1325			
Vestmannaeyjar						
* Páll Þorbjörnsson A (sami)	378	10	388			
* Jóh. Þ. Jósefsson S (sami)	764	21	785			
Ísleifur Högnason K (sami)						
(Óskar Halldórsson Þ)						
Guðl. Br. Jónsson U						
Landslisti Bændafll.	—	3	3			
— Framsóknarfll.	—	18	18			
Gild atkvæði alls	1504	55	1559			
Auðir 3. Ógildir 3. Greidd atkv. alls	—	—	1565			
Seyðisfjörður						
* Haraldur Guðmundsson A (sami)	288	6	294			
Guðm. Finnbogason S (Lárus Jóhannesson)	215	4	219			
Landslisti Bændafll.	—	2	2			
— Framsóknarfll.	—	3	3			
— Komm. (Jón Rafnsson)	26	1	27			
Greidd atkvæði alls	529	16	545			
Auðir 2. Ógildir 7. Greidd atkv. alls	—	—	554			
Akureyri						
* Jón Baldvinsson A (Erl. Friðjónsson)	227	21	248			
Sig. E. Hliðar S (Guðbr. Ísberg)	883	38	921			
Árni Jóhannsson F (sami)	312	25	337			
Steingrímur Aðalssteinsson K (Einar Olgeirsson) ...	640	9	649			
Landslisti Bændafll.	—	9	9			
Gild atkvæði alls	2062	102	2164			
Auðir 1. Ógildir 9. Greidd atkv. alls	—	—	2174			
Gullbr.- og Kjósarsýsla						
Sigfús Sigurhjartarson A (sami)	264	45	309			
* Ólafur Thors S (sami)	1186	54	1240			

Kosningaúrslit í hverju kjördæmi (frh.).

	1934			1937		
	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals
Gullbr.- og Kjósarsýsla (frh.).						
Haukur Björnsson K (Hjörtur B. Helgason)	41	7	48			
Finnbogi Guðmundsson P (sami)	84	—	84			
Landslisti Bændafl. (Jónas F. Björnss.)	26	5	31			
— Framsóknarf. (Klem. Jónss.)	166	21	187			
Gild atkvæði alls	1767	132	1899			
Auðir 5. Ógildir 13. Greidd atkv. alls	—	—	1917			
Borgarfjarðarsýsla						
Guðjón B. Baldvinsson A (sami)	187	46	233			
*Pétur Ottesen S (sami)	583	19	602			
Sigurður Jónasson F (Jón Hannesson)	229	7	236			
Ingólfur Gunnlaugsson K	—	—	—			
Landslisti Bændafl. (Eiríkur Albertsson)	117	10	127			
— Komm.	—	6	6			
Gild atkvæði alls	1116	88	1204			
Auðir 9. Ógildir 14. Greidd atkv. alls	—	—	1227			
Mýrasýsla						
*Bjarni Ásgeirsson F (sami)	474	7	481			
*Þorsteinn Þorsteinsson S (Gunnar Thor)	391	7	398			
Einar Magnússon A (Arngr. Kristjánsson)						
Landslisti Bændafl. (Pétur Þórðars.) ..	15	6	21			
— Komm. (Guðjón Bened.) ...	31	7	38			
— Komm. (Guðjón Bened.) ...	40	—	40			
Gildir atkvæði alls	951	27	978			
Auðir 20. Ógildir 22. Greidd atkv. alls	—	—	980			
Snæfellsnessýsla						
Kristján Guðmundsson A (Jón Baldvinsson)	307	23	330			
*Thor H. Thors S (sami)	779	14	793			
Þórir Steinþórsson F (sami)	351	5	356			
Eiríkur Albertsson B (Sig. E. Ólason)	83	8	91			
Landslisti Komm.	—	11	11			
Gildir atkvæði alls	1520	61	1581			
Auðir 10. Ógildir 24. Greidd atkv. alls	—	—	1615			
Dalásýsla						
Alexander Guðmundsson A (Kr. Guðm.)	32	3	35			
*Þorsteinn Briem B (sami)	259	1	260			
Hilmar Stefánsson F (Jón Árnason)	143	3	146			
Jón Sívertsen U	—	—	—			
Landslisti Sjálfstæðisfl. (Þorst. Þorst.) .	343	1	344			
Komm.	—	2	2			
Gild atkvæði alls	777	10	787			
Auðir 5. Ógildir 9. Greidd atkv. alls	—	—	801			
Barðastrandarsýsla						
*Sigurður Einarsson A (sami)	282	10	292			
*Bergur Jónsson F (sami)	500	8	508			

Kosningaúrslit í hverju kjördæmi (frh.).

	1934			1937		
	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals
Barðastrandarsýsla (frh.).						
Gísli Jónsson S (Jónas Magnússon)	256	10	266			
Hallgrímur Hallgrímsson K (sami)	67	3	70			
Landslisti Bændafn. (Hákon Kristóferss.)	126	14	140			
Gild atkvæði alls	1231	45	1276			
Auðir 10. Ógildir 3. Greidd atkv. alls	-	-	1289			
Vestur-Ísafjarðarsýsla						
*Ásgeir Ásgeirsson A (sami U)	491	-	491			
(Gunnar M. Magnússon A)	153	11	164			
*Gunnar Thoroddsen S (Guðm. Ben.)	197	26	223			
Jón Eyþórsson F (enginn)	-	47	47			
Landslisti Bændafn.	-	7	7			
— Komm.	-	-	-			
Gild atkvæði alls	841	91	932			
Auðir 4. Ógildir 5. Greidd atkv. alls	-	-	941			
Norður-Ísafjarðarsýsla						
Vilm. Jónsson A (sami)	736	4	740			
Sigurjón Jónsson S (J. A. J.)	773	7	780			

Landslisti Bændafn.	-	9	9			
— Framsóknarf.	-	4	4			
— Komm.	-	1	1			
Gild atkvæði alls	1509	25	1534			
Auðir 10. Ógildir 20. Greidd atkv. alls	-	-	1564			
Strandasýsla						
*Hermann Jónasson F (sami)	358	1	359			
Pálmi Einarsson B (Tryggvi Þórhallsson)	248	8	256			
Landslisti Alþýðufn.	-	2	2			
— Sjálfstæðisfn. (Kr. Guðlaugss.)	240	4	244			
— Komm. (Bj. Kristm.)	28	-	28			
Gild atkvæði alls	874	15	889			
Auðir 10. Ógildir 3. Greidd atkv. alls	-	-	902			
Vestur-Húnavatnssýsla						
Skúli Guðmundsson F (sami)	242	1	243			
*Hannes Jónsson B (sami)	263	3	266			
Landslisti Alþýðufn.	-	7	7			
— Sjálfst. fl. (Björn L. Björnss.)	212	3	215			
— Komm. (Ingólfur Guðm.) ...	36	1	37			
Gild atkvæði alls	753	15	768			
Auðir 5. Ógildir 6. Greidd atkv. alls	-	-	779			
Austur-Húnavatnssýsla						
Jón Sigurðsson A (sami)	29	4	33			
*Jón Pálmason S (sami)	449	5	454			
Jón Jónsson í Stóradal B	329	5	334			

Kosningaúrslit í hverju kjördæmi (frh.).

	1934			1937		
	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals	Persónul. atkv.	Atkv. á landslista	Samtals
Austur-Húnavatnssýsla (frh.).						
Hannes Pálsson F	213	3	216			
Landslisti Komm. (Erl. Erlingsen)	15	2	17			
Gild atkvæði alls	1035	19	1054			
Auðir 5. Ógildir 9. Greidd atkv. alls	-	-	1068			
Suður-Dingeyjasýsla						
Arnór Sigurjónsson A (Sigurjón Friðjónsson)	66	16	82			
*Jónas Jónsson F (sami)	1052	41	1093			
Kári Sigurjónsson S (sami)	286	17	303			
Aðalbjörn Pétursson K (sami)	154	19	173			
Árni Jakobsson B (Hallgr. Þorb.)	68	28	96			
Gild atkvæði alls	1626	121	1747			
Auðir 5. Ógildir 8. Greidd atkv. alls	-	-	1760			
Norður-Dingeyjasýsla						
Oddur A. Sigurjónsson A (Benj. Sigv.)	29	3	32			
*Gísli Guðmundsson F (sami)	453	11	464			
Jóhann Hafstein S (Sveinn Ben.)	298	-	298			
Elisabet Eiríksdóttir K (Ásgeir Bl. Magnússon)	30	2	32			
Benedikt Gíslason B (Jón Sigfússon) ..						
Gild atkvæði alls	19	3	22			
Auðir 6. Ógildir 1. Greidd atkv. alls	829	19	848			
-	-	-	855			
Austur-Skaftafellssýsla						
Eiríkur Helgason A (sami)	40	-	40			
*Þorbergur Þorleifsson F (sami)	297	2	299			
Brynleifur Tobiasson B (Pálmi Einarsson)	153	2	155			
Landslisti Sjálfst.fl. (Stefán Jónsson) ..	93	3	96			
Komm.	-	4	4			
Gild atkvæði alls	583	11	594			
Auðir 0. Ógildir 3. Greidd atkv. alls	-	-	597			
Vestur-Skaftafellssýsla						
Árman Halldórsson A (Óskar Sæmundsson)	40	11	51			
*Gísli Sveinsson S (sami)	422	1	423			
Lárus Helgason B (sami)	229	2	231			
Helgi Lárusson F (Guðgeir Jóhannsson)	141	2	143			
Landslisti Komm.	-	6	6			
Gild atkvæði alls	832	22	854			
Auðir 13. Ógildir 5. Greidd atkv. alls	-	-	872			

Kosningaúrslitin í hverju kjördæmi (frh.).

Tvímenningskjördæmi	1934				1937				
	Pers. atkv.		Atkv. á landslista	Samtals	Persónuleg atkv.			Atkv. á landslista	Samtals
	Einn	Með öðrum			Einn	Með öðrum			
Skagafjarðarsýsla									
*Sígfús Jónsson F (sami)	7	904	-	911					
Steingrímur Steinþórsson F (sami)	7	891	-	898					
*Magnús Guðmundsson S (sami)	7	923	4	934					
*Jón Sigurðsson S (sami)	5	902	4	911					
Landslisti Alþýðufl. (Pétur Jónsson)	-	34	2	36					
(Kristinn Gunnlaugsson)	-	32	2	34					
— Bændafn. (Magnús Gíslas.)	21	36	8	65					
— Komm. (Pétur Laxdal) ..	5	46	-	51					
(Elisabet Eiríksdóttir) ...	1	46	-	47					
Gild atkvæði alls	53	1907	14	1974					
Auðir 5. Ógildir 13. Greidd atkv. alls	-	-	-	1992					
Eyjafjarðarsýsla									
Bardí Guðmundsson A (sami)	39	302	30	371					
Erlendur Þorsteinsson A (Halld. Friðj.)	11	262	30	303					
*Bernharð Stefánsson F (sami)	24	1280	15	1319					
*Einar Árnason F (sami)	18	1219	15	1252					
*Garðar Þorsteinsson S (sami)	32	848	37	917					
(Einar G. Jónasson S)	11	857	37	905					
Stefán Stefánsson B (sami)	3	342	3	348					
(Pétur E. Stefánsson B)	7	291	3	301					
Gunnar Jóhannsson K (sami)	22	225	15	262					
Þóroddur Guðmundsson K (sami)	4	218	15	237					
Gild atkvæði alls	171	2922	100	3193					
Auðir 12. Ógildir 21. Greidd atkv. alls	-	-	-	3226					
Norður-Múlasýsla									
*Páll Hermannsson F (sami)	5	451	1	457					
*Páll Zophoníasson F (sami)	-	440	1	441					
Árni Jónsson S (sami)	4	380	1	385					
(Árni Vilhjálmsson) S	1	348	1	350					
Sveinn Jónsson, Egilsstöðum B	-	-	-	-					
(Halldór Stefánsson) B	8	241	5	254					
(Benedikt Gíslason) B	1	213	5	219					
Landslisti Alþfl. (Skúli Þorsteinsson)	12	50	2	64					
Komm. (Sigurður Árnason)	1	38	3	42					
(Áki H. Jakobsson)	2	33	3	38					
Gild atkvæði alls	34	1097	12	1143					
Auðir 4. Ógildir 8. Greidd atkv. alls	-	-	-	1155					
Suður-Múlasýsla									
*Jónas Guðmundsson A (sami)	52	480	32	564					
Fríðrik Steinsson A (Ól. P. Kristjánsson) ...	-	346	32	378					
*Eysteinn Jónsson F (sami)	18	1037	7	1062					
*Ingvar Pálmason F (sami)	5	935	7	947					
Magnús Gíslason S (sami)	19	650	10	679					

Kosningaúrslit í hverju kjördæmi (frh.).

	1934				1937			
	Pers. atkv.		Atkv. á landslista	Samtals	Persónuleg atkv.		Atkv. á landslista	Samtals
	Einn	Með öðrum			Einn	Með öðrum		
Suður-Múlasýsla (frh.).								
Kristján Guðlaugsson S (Árni Pálsson)	5	588	10	603				
Arnfinnur Jónsson K (sami)	8	125	8	141				
Ludvík Jósefsson K (Jens Figved)	—	108	8	116				
Landslisti Bændaf. (Sveinn Jónss.)	5	76	3	84				
(Ásgeir L Jónsson)	1	45	3	49				
Gild atkvæði alls	113	2195	60	2368				
Auðir 15. Ógildir 12. Greidd atkv. alls	—	—	—	2395				
Rangárvallasýsla								
Sveinbjörn Högnason F (sami)	6	825	5	836				
Helgi Jónasson F (sami)	8	813	5	826				
*Jón Ólafsson S (sami)	2	850	4	856				
*Pétur Magnússon S (sami)	1	845	4	850				
Nikulás E. Þórðarson U	1	14	—	15				
Landslisti Bændaf. (Svafar Guðm.)	—	35	1	36				
(Lárus Á. Gíslason)	—	33	1	34				
— Alþýðuf. (Gm. Pétursson.	5	29	—	34				
— Komm.	—	—	2	2				
Gild atkvæði alls	23	1722	12	1757				
Auðir 3. Ógildir 12. Greidd atkv. alls	—	—	—	1772				

Árnessýsla								
Ingimar Jónsson A (sami)	4	227	9	240				
Jón Guðlaugsson A (sami)	3	165	9	177				
*Jörundur Brynjólfsson F (sami)	2	889	2	893				
*Bjarni Bjarnason F (sami)	12	877	2	891				
Eiríkur Einarsson S (sami)	7	828	5	840				
(Ludvík Nordal S)	6	719	5	730				
Porvaldur Ólafsson B	—	—	—	—				
(Magnús Torfason B)	6	416	2	424				
(Sigurður Sigurðsson B)	5	278	2	285				
Landslisti komm. (Magn. Magn.) . .	—	44	3	47				
(Gunnar Benediktsson)	—	33	3	36				
Gild atkvæði alls	45	2238	21	2304				
Auðir 5. Ógildir 13. Greidd atkv. alls	—	—	—	2322				

Heildarúrlit alþingiskosninganna
Atkvæðatölur flokkanna í hverju

Kjördæmi	Alþýðuflokkurinn		Framsóknarf.		Breiðfylk-		
	1934	1937	1934	1937	Bændaflokkurinn		Sjálfst.-
					1934	1937	1934
Reykjavík	5039		805		183		7525
Hafnarfjörður . .	1064		7		5		781
Gullbr.- og Kjós.	309		187		31		1240
Borgarfj.s.	233		236		127		602
Mýrasýsla	21		481		38		398
Snæfellsness. . . .	330		356		91		793
Dalasýsla	35		146		260		344
Barðastr.sýsla . .	292		508		140		266
Vestur-Ísafj.	164		47		7		223
Ísafjörður	701		3		1		534
Norður-Ísafj. . . .	740		4		9		780
Strandasýsla	2		359		256		244
V.-Húnavatnss. . .	7		243		266		215
A.-Húnavatnss. . .	33		216		334		454
Skagafjarðars. . .	35		911 ^{1/2}		47		928 ^{1/2}
Eyjafjarðars. . . .	362		1306 ^{1/2}		329 ^{1/2}		932 ^{1/2}
Akureyri	248		337		9		921
Suður-Þing.	82		1093		96		303
Norður-Þing. . . .	32		464		22		298
Norður-Múlas. . . .	39		451 ^{1/2}		241		370
Seyðisfjörður . . .	294		3		2		219
Suður-Múlas.	497		1016		69 ^{1/2}		653
A.-Skaftafellss. . .	40		299		155		96
V.-Skaftafellss. . .	51		143		231		423
Vestmannaeyjar. .	388		18		3		785
Rangárvallas. . . .	19 ^{1/2}		838		35		854 ^{1/2}
Árnessýsla	212		899		360		791 ^{1/2}
Samt. allt landið	11269 ^{1/2}		11377 ^{1/2}		3348		21974

24. júní 1934 og 20. júní 1937.
Kjördæmi og á öllu landinu.

inginn		Kommúnista- flokkurinn	Utan flokka		Auðir atkvæða- seðlar		Ógildir atkvæða- seðlar		Atkvæði alls	
flokkur	Nazistar		1934	1937	1934	1937	1934	1937	1934	1937
	215					59		45		14885
						18		7		1913
	84					5		13		1917
						9		14		1227
						2				980
						11		24		1615
						5		9		801
						10		3		1289
					491	4		5		941
						11		6		1325
						10		20		1564
						10		3		902
						5		6		779
						5		9		1068
						5		13		1992
						12		21		3226
						1		9		2174
						5		8		1760
						6		1		855
						4		8		1155
						2		7		554
						15		12		2395
								3		597
						13		5		872
	64					3		3		1565
						8		3		1772
						5		13		2322
	363					499		237		52445
								279		

Útgefandi: Alþýðuflokkurinn